

การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง การปกครองท้องถิ่นไทย
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6
กรณีศึกษา โรงเรียนทีปราชฎ์พิทยา
จังหวัดสุราษฎร์ธานี

Development of School-Based Curriculum:
Thai Local Government for Social Studies Religions
and Culture Content Standard in Mattayom
4-6A Case Study in Theeparatpittaya School,
Surattani Province

อรรถพล พลวัฒน์¹ วัฒนา รัตนพรหม² และประทุมทิพย์ ทองเจริญ³
Attapon Ponlawat¹, Wattana Rattanaprom²
and Pratumpit Thongcharoen³

¹ นักศึกษา คุรุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี 84100

² อ.ดร., สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี 84100

³ อ.ดร., สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี 84100

¹ Master of Education Field in Curriculum and Instruction Student, Graduate School Suratthani Rajabhat University 84100

² Lecturer, Dr., Education Field in Curriculum and Instruction, Faculty of Education Suratthani Rajabhat University 84100

³ Lecturer, Dr., Program in Public Administration, Faculty of Humanities and Social Sciences Suratthani Rajabhat University 84100

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง การปกครองท้องถิ่นไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนที่ปราชญ์พิทยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยศึกษาความต้องการจำเป็นจากกลุ่มประชากรหรือตัวอย่าง คือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของโรงเรียนที่ปราชญ์พิทยา จังหวัด สุราษฎร์ธานี จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและสร้างเป็นหลักสูตรสถานศึกษาและตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรสถานศึกษาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (μ) และค่าความแปรปรวน (σ)

ผลการวิจัยพบว่า โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง การปกครองท้องถิ่นไทย ประกอบด้วย 3 หน่วยการเรียนรู้ คือ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ความเป็นมาของการปกครองไทย หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 รูปแบบการปกครองท้องถิ่น และหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น หลักสูตรสถานศึกษาที่สร้างขึ้นมีการจัดลำดับเนื้อหาวิชาให้มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน โดยเริ่มจากง่ายไปยาก ซึ่งสามารถนำมาเขียนเป็นเอกสารหลักสูตรประกอบด้วย 13 องค์ประกอบ และคุณภาพของหลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง การปกครองท้องถิ่นไทย อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.21

คำสำคัญ: การพัฒนาหลักสูตร หลักสูตรสถานศึกษา คุณภาพของหลักสูตร

Abstract

The objectives of this research was to develop the school-based curriculum on Thai local government in the subject group of social studies, religion and culture for Mathayomsuksa 4 – 6 students of Theeparatpittaya School, Suratthani and to audit the quality of the developed school-based curriculum. The population or sample was 30 stakeholders, involved in the development process. The research instruments were an interview form and a questionnaire for the stakeholders. Data was analyzed by content analysis in order to create the school-based curriculum. It was audited by five experts using arithmetic mean (μ) and variance (σ).

The research results showed that the structure of the developed school-based curriculum consisted of 3 learning units: 1. History of Thai Governance, 2. Pattern of Local Governance, and 3. People Participation in Local Governance. The contents of the developed school-based curriculum were consecutively arranged in the easy-to-difficult sequence, which could be used in drafting the curriculum, including 13 components. The quality of the curriculum was at a high level with an average of 4.21.

Keywords: Development of Curriculum, School-Based Curriculum, Quality of Curriculum

บทนำ

ความขัดแย้งที่ฝังรากลึกมายาวนานในสังคมไทยนั้น เกิดจากความขัดแย้งทางการเมือง ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ สังคมและกระบวนการยุติธรรม อันส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ เสถียรภาพทางการเมืองและสังคมของชาติ เมื่อมองลึกลงไป เฉพาะความขัดแย้งทางการเมืองอันเป็นสาเหตุของความขัดแย้งที่สร้างความบอบช้ำให้กับสังคมไทย [1] สาเหตุหนึ่งเกิดจากการที่ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของคำว่า “ประชาธิปไตย” มีการปลูกฝังความคิดว่าการปกครองระบอบประชาธิปไตย คือ การเลือกตั้ง โดยขาดการให้ความรู้เชิงบูรณาการที่ต้องมีเนื้อหาเกี่ยวกับการปฏิบัติอีกหลายประการ ขาดการรณรงค์ให้ประชาชนเข้าใจถึงความสำคัญของระบอบประชาธิปไตยและการสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ถูกต้อง เมื่อไม่มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ในที่สุดจึงถูกชักนำให้ทำในสิ่งที่ไม่ชอบด้วยครรลองครรองธรรมของระบอบประชาธิปไตย [2]

การแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งทางการเมืองสามารถทำได้โดยการกล่อมเกลาสมาชิกในสังคมให้ได้รับความรู้ ความเชื่อ ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมและการอยู่ร่วมกันในสังคมที่ถูกต้อง โดยปลูกฝังผ่านการศึกษาในระบบโรงเรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนจึงทำหน้าที่เป็นเสมือนระบบสังคมซึ่งเป็นหน่วยในการสร้างความรู้ ระบบคิด ค่านิยมและความเชื่อที่สำคัญให้กับสมาชิกในสังคมผ่านวิธีการจัดการเรียนการสอนเนื้อหาสาระวิชาต่าง ๆ [3] แต่นักเรียนในปัจจุบันที่กำลังจะออกไปเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไม่ได้รับการกล่อมเกลารื่องดังกล่าว โดยเฉพาะนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายซึ่งอยู่ในช่วงวัยที่เหมาะสมกับการสร้างรากฐานความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยและกำลังจะกลายเป็นฟันเฟืองสำคัญของระบบการเมืองการปกครอง แต่กลับเน้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากกว่าความเป็นประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมทางสังคม [4] ด้วยเหตุนี้หากต้องการสร้างความรู้ ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ถูกต้องให้กับประชาชนนั้น จึงสามารถสร้างให้เกิดขึ้นมาได้ด้วยระบบการศึกษา

การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง การปกครองท้องถิ่นไทย ผู้วิจัยได้พัฒนาจากแนวคิดกระบวนการพัฒนาหลักสูตรของทาบา [5] ซึ่งพัฒนาขึ้นเพื่อต้องการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นไทย ส่งเสริมให้ผู้เรียนวิเคราะห์ถึงความสำคัญของการปกครองท้องถิ่นไทย บริบททางด้าน การปกครองท้องถิ่นของประเทศไทยและโลก มีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นอย่างถูกต้องตามระบอบการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองดี

สามารถปฏิบัติตนที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและประเทศชาติ ซึ่งสอดคล้องกับความมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่ต้องการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระหว่างโรงเรียนกับองค์กรทางสังคมอื่น [6] และส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการปกครองอย่างถูกต้อง ซึ่งถือได้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนถือเป็นหัวใจสำคัญเป็นองค์ประกอบที่ขาดมิได้ในการสร้างรากฐานสำคัญของการพัฒนาประชาธิปไตย [7] ที่สำคัญการพัฒนาประชาธิปไตยควรเริ่มต้นที่ท้องถิ่น ควรสร้างประชาธิปไตยท้องถิ่นให้เป็นรากฐานของประชาธิปไตยระดับชาติ เพื่อฝึกฝนให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในกิจกรรมบ้านเมืองและมีบทบาทในการดูแลบริหารบ้านเมืองด้วยตนเอง [8]

โรงเรียนที่ปราษฎร์พิทยา จังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นโรงเรียนมัธยมระดับตำบลขนาดกลาง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ตั้งอยู่บริเวณรอยต่อระหว่างตำบลแม่น้ำและตำบลบ่อผุด เลขที่ 255 หมู่ 1 ตำบลแม่น้ำ อำเภอกะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี [9] ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่การปกครองของเทศบาลนครกะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งเป็นหน่วยงานการปกครองท้องถิ่นประเภทเทศบาล แต่ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจและไม่ตื่นตัวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งจากการศึกษาของสุเทพ ยอดยิ่ง [10] ผลการศึกษาของเขาชี้ชัดว่าประชาชนในอำเภอกะสมุยยังขาดการมีส่วนร่วมทางการเมือง สอดคล้องกับพงศ์สถิตย์ คำมูล [11] ซึ่งได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำบริการสาธารณะ ในเขตเทศบาลเมืองกะสมุย พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งผลการศึกษาของเขาเน้นย้ำให้เห็นว่าประชาชนในอำเภอกะสมุยยังมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ กับเทศบาลไม่มากเท่าที่ควร แม้แต่ในเขตพื้นที่การปกครองท้องถิ่นอื่น ประชาชนก็มีส่วนร่วมทางการเมืองและมีความรู้ความเข้าใจในทางการเมืองไม่มากนัก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศศิพร ภัทรพงศ์ดีลิก [12] ซึ่งได้ศึกษาพัฒนาการการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าพัฒนาการการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวมการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง และเอกวิทย์ มณีธอร์ [13] ได้ศึกษาความรู้ความเข้าใจทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษาผลการวิจัยพบว่า นิสิตนักศึกษามีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น พบว่า นิสิตนักศึกษามีส่วนร่วมทางการเมืองในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย แม้แต่การมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบการเมืองประชาธิปไตยของประเทศไทยยังมีปัญหาเพราะเท่าที่ผ่านมาประชาชนยังมีส่วนร่วมน้อยมาก การดำเนินการในกิจกรรมต่าง ๆ จึงมักทำโดยองค์กรหรือหน่วยงานของรัฐเพียงลำพัง [14]

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง การปกครองท้องถิ่นไทย เพื่อต้องการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นไทย ส่งเสริมให้ผู้เรียนวิเคราะห์ถึงความสำคัญของการปกครองท้องถิ่นไทย บริบททางด้านการปกครองท้องถิ่นของประเทศไทยและของโลก มีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นอย่างถูกต้องตามการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และมีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองดี สามารถปฏิบัติตนที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและประเทศชาติได้ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง การปกครองท้องถิ่นไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนที่ปราษฎร์พิทยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง การปกครองท้องถิ่นไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนที่ปราษฎร์พิทยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ระเบียบวิธีการศึกษา

การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง การปกครองท้องถิ่นไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนที่ปราษฎร์พิทยา จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีขั้นตอนในการดำเนินงานดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตร

การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตร เป็นการสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาหลักสูตรจำนวนทั้งหมด 30 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) แบ่งออกเป็นผู้บริหารการศึกษา จำนวน 1 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 8 คน ผู้เชี่ยวชาญทางการปกครองท้องถิ่น จำนวน 7 คน ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จำนวน 4 คน และตัวแทนผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 6 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวโน้มและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรจากนั้นนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยเลขคณิตและค่าความแปรปรวน แล้วนำผลของข้อมูลที่ได้ไปสร้างหลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง การปกครองท้องถิ่นไทย

ขั้นตอนที่ 2 สร้างหลักสูตร

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างหลักสูตรโดยพัฒนาจากแนวคิดกระบวนการพัฒนาหลักสูตรของทาบา [5] และศึกษาเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการปกครองท้องถิ่นไทย ข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ คือ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร สารการเรียนรู้ วิธีการจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบหลักสูตร

การตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง การปกครองท้องถิ่นไทย เป็นแบบตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) [15] ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ส่งแบบตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรพร้อมกับหลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง การปกครองท้องถิ่นไทย ที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อพิจารณาคุณภาพหลักสูตร แล้วจัดอันดับความเหมาะสมขององค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตร จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากแบบตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล 2 ชนิด คือ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และค่าความแปรปรวน

ผลการศึกษา

การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง การปกครองท้องถิ่นไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนที่ปราชญ์พิทยา จังหวัดสุราษฎร์ธานีจากการศึกษาเอกสารทฤษฎีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการประเมินความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับแนวโน้มและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาหลักสูตร จำนวน 30 คน พบว่า การสร้างหลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง การปกครองท้องถิ่นไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นไทย สามารถวิเคราะห์ถึงความสำคัญบริบททางด้านการปกครองท้องถิ่น สนใจเข้าร่วมในการปกครองท้องถิ่นอย่างถูกต้องตามระบอบการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และมีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองดี สามารถปฏิบัติตนที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและประเทศชาติ ซึ่งมีโครงสร้างหลักสูตร ประกอบด้วย 3 หน่วยการเรียนรู้ดังภาพที่ 1 โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง การปกครองท้องถิ่นไทย

ภาพที่ 1 โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง การปกครองท้องถิ่นไทย [16]

องค์ประกอบของหลักสูตรสถานศึกษา 13 องค์ประกอบ คือ 1) บริบทโรงเรียน 2) เหตุผลและความจำเป็นของหลักสูตร 3) หลักการของหลักสูตร 4) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 5) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร 6) สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน 7) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน 8) สารการเรียนรู้ 9) โครงสร้างหลักสูตร 10) แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 11) สื่อและแหล่งการเรียนรู้ 12) การวัดและประเมินผล และ 13) ภาคผนวก

สำหรับผลการตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง การปกครองท้องถิ่นไทย โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน พบว่า หลักสูตรสถานศึกษาที่สร้างขึ้นมีค่าเฉลี่ย 4.21 แสดงว่าหลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง การปกครองท้องถิ่นไทย มีระดับคุณภาพของหลักสูตรอยู่ในระดับมาก

สรุปและการอภิปรายผล

จากการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง การปกครองท้องถิ่นไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนที่ปราษฎร์พิทยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายดังนี้

1. หลักสูตรสถานศึกษาสร้างขึ้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ในมาตรา 6

ซึ่งกล่าวว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการ ดำเนินชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข มาตรา 7 กล่าวว่าในกระบวนการ เรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย มาตรา 23 วรรคที่หนึ่งได้กล่าวถึงความรู้เกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองเกี่ยวกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติและสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมและระบบการเมืองการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และมาตรา 27 วรรคหนึ่ง ได้กำหนดให้สถานศึกษามีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับ สภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ [6]

ในการประเมินความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับแนวโน้มและความต้องการในการ พัฒนาหลักสูตรจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความ สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียน สภาพปัญหา บริบทของชุมชนและภาคองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลด้านการศึกษา [17] ซึ่งได้ให้ความสำคัญ ของการศึกษา ต้องการพัฒนาคนทุกช่วงวัยและได้ส่งเสริมให้องค์กรภาคประชาสังคม ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนทั่วไปมีโอกาสร่วมจัดการศึกษา ที่มีคุณภาพและทั่วถึง และร่วมในการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ กระจายอำนาจ การบริหารจัดการศึกษาสู่สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามศักยภาพและความพร้อม [2] จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ผล สร้างเป็นหลักสูตร สถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบดังนี้ 1) บริบทโรงเรียน 2) เหตุผลและความจำเป็น ของหลักสูตร 3) หลักการของหลักสูตร 4) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 5) วัตถุประสงค์ ของหลักสูตร 6) สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน 7) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน 8) สาระการเรียนรู้ 9) โครงสร้างหลักสูตร 10) แนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 11) สื่อและแหล่งการเรียนรู้ 12) การวัดและประเมินผล และ 13) ภาคผนวก

ทั้งนี้หลักสูตรสถานศึกษาที่ได้ ผู้วิจัยประยุกต์จากแนวคิดกระบวนการพัฒนา หลักสูตรของทาบา [5] ซึ่งได้เสนอกระบวนการพัฒนาหลักสูตรไว้ 7 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การวินิจฉัยความต้องการ สสำรวจความต้องการความจำเป็นต่าง ๆ ของสังคม 2) กำหนดจุดประสงค์ที่มีความชัดเจนและตรงกับความต้องการของสังคม 3) การเลือก เนื้อหาสาระที่ตรงกับความต้องการและความจำเป็นของสังคม 4) การจัดเนื้อหาสาระ เป็นการจัดระเบียบ จัดลำดับ ปรับเนื้อหาสาระที่ได้คัดเลือกไว้ 5) เลือกประสบการณ์

การเรียนรู้ 6) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การจัดระเบียบ ลำดับ ปรับปรุงแก้ไข ประสบการณ์การเรียนรู้ต่าง ๆ และ 7) การเลือกเนื้อหาและประสบการณ์ที่จะต้อง ประเมินผล จะเห็นได้ว่าหลักสูตรที่สร้างขึ้นมีองค์ประกอบของหลักสูตรครบถ้วนสมบูรณ์ สอดคล้องกับทอเลอร์ [18] ซึ่งได้เสนององค์ประกอบสำคัญของหลักสูตรไว้ 4 ประการ คือ 1) จุดมุ่งหมายทางการศึกษา 2) ประสบการณ์ทางการศึกษา 3) วิธีการจัดประสบการณ์ และ 4) วิธีการประเมินผล สอดคล้องกับชนัทธาตุดอง [19] ซึ่งได้สรุปถึงองค์ประกอบสำคัญของหลักสูตรไว้ 5 ประการ คือ 1) จุดหมายของหลักสูตร 2) โครงสร้างเนื้อหาสาระ 3) อัตราเวลาเรียน 4) กิจกรรมการเรียนการสอนและสื่อและ 5) การวัดและประเมินผล

2. ผลการตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง การปกครองท้องถิ่นไทย โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ปรากฏว่า คุณภาพของหลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง การปกครองท้องถิ่นไทย อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นผลเนื่องจากเหตุผล 3 ประเด็น ดังนี้

1) แนวทางในการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรที่สร้างขึ้น ใช้วิธีการในการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการสร้างสถานการณ์จำลอง ซึ่งเป็นวิธีการจัดการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามแนวทางการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ที่ส่งเสริมการทำงานแบบร่วมมือ การทำงานเป็นกลุ่ม มีการแสดงความคิดเห็น อย่างมีเหตุผล เสริมสร้างประสบการณ์ตรงและส่งเสริมให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง คำนึงถึงพัฒนาการทางสติปัญญาของผู้เรียนในแต่ละวัยและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ให้เหมาะสมกับพัฒนาการของผู้เรียนเหล่านั้น สอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา ของเพียเจต์ (Piaget) ซึ่งนภา อินทุม [20] สรุปไว้ว่า การเรียนรู้ของผู้เรียนจะเป็นไป ตามพัฒนาการทางสติปัญญา ซึ่งจะมีพัฒนาการไปตามวัยต่าง ๆ เป็นลำดับขั้น พัฒนาการ จึงเป็นสิ่งที่เป็นไปตามธรรมชาติ ไม่ควรเร่งเพื่อจะให้ผู้เรียนพัฒนาการจากขั้นหนึ่งไปอีก ขั้นหนึ่ง เพราะจะเกิดผลเสียแก่ผู้เรียนเอง

2) การเรียงลำดับความยากง่ายของสาระการเรียนรู้ของหลักสูตร ในหลักสูตรสถานศึกษาที่สร้างขึ้นมีการจัดเนื้อหาวิชาให้มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน เริ่มจากง่ายไปยาก จากไม่ซับซ้อนจนมีความลึกซึ่งซับซ้อนและกว้างขวางออกไปตาม ประสบการณ์ของผู้เรียน โดยการจัดกลุ่มของเนื้อหาที่มีลักษณะเฉพาะให้อยู่ในกลุ่มเดียวกัน และลำดับความสำคัญของเนื้อหา การลำดับขั้นในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งค่าเฉลี่ย ด้านสาระการเรียนรู้ในประเด็นการเรียงลำดับความยากง่ายของเนื้อหา ระดับความคิดเห็น ของผู้ทรงคุณวุฒิอยู่ในระดับมากสอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของบรูเนอร์ (Bruner) ซึ่งสายรุ้ง มีลานู [21] สรุปไว้ว่า ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของบรูเนอร์ ได้เสนอแนวทางในการเรียนรู้โดยการสร้างมโนคติ โดยการจัดกลุ่มประเภท จำแนก

คุณสมบัติเฉพาะของความรู้ เพื่อให้ง่ายต่อการศึกษาและทำความเข้าใจในรายละเอียดของเนื้อหาต่อไป

3) กระบวนการในการพัฒนาหลักสูตร ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรอย่างเป็นระบบและมีขั้นตอนที่เชื่อถือได้ ซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน การสร้างหลักสูตรและการตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร สอดคล้องกับ วิรัชฐา ทรงจอหอ [22] ซึ่งได้พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม หน่วยการเรียนรู้ ลำจักษ์ราชคูบ้าน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนรัฐการุณวิทยา โดยมีขั้นตอนในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา 3 ขั้นตอน คือ การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน การยกร่างหลักสูตรสถานศึกษา และการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปใช้ ผลปรากฏว่าหลักสูตรสถานศึกษาที่สร้างขึ้นมีค่าความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ [18] ได้เสนอว่าการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรก่อนนำไปใช้ เป็นการตรวจสอบว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นนั้นในแต่ละส่วนของหลักสูตรมีความสอดคล้องสัมพันธ์กันและเพื่อช่วยตรวจสอบร่างหลักสูตรให้สมบูรณ์มากขึ้น และสอดคล้องกับจินดาพร สีสถาน [23] ได้สรุปว่า การตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรก่อนนำไปใช้ เป็นการสร้างความเชื่อมั่นว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมและสามารถนำไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ และสอดคล้องกับจิรภา อัมฤตานนท์ [24] ซึ่งได้ประเมินคุณภาพองค์ประกอบหลักสูตรสถานศึกษา หน่วยการเรียนรู้ วรรณกรรมท้องถิ่น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่สร้างขึ้นก่อนนำไปทดลองใช้ ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน ของหลักสูตรทั้งโดยรวมและรายข้อมีคุณภาพอยู่ในระดับสูง

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ส่งผลให้หลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง การปกครองท้องถิ่นไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนที่ปราษฎร์พิทยา จังหวัดสุราษฎร์ธานีที่สร้างขึ้น เป็นหลักสูตรที่มีคุณภาพ และสามารถเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการเป็นพลเมืองดี ตระหนักและมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นอย่างถูกต้องตามการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สามารถปฏิบัติตนที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและประเทศชาติได้

เอกสารอ้างอิง

- [1] สุเทพ เอี่ยมคง. (2558, เมษายน). แนวทางการสร้างความปรองดองตามรัฐธรรมนูญ ฉบับใหม่. **บทความวิชาการ เมษายน 2558**. สืบค้นเมื่อ 22 กรกฎาคม 2558, จาก http://library2.parliament.go.th/giventake/content_nrcinf/nrc2557-article44.pdf.

- [2] เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, สำนักงาน. (2557). **สาระสังเขปประเด็นการปฏิรูปประเทศไทย ด้านการเมือง**. กรุงเทพฯ: สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- [3] อุษณีย์ธวัชวรวิทย์ และ ศรีชัย พรประชาธรรม. (2553). การศึกษา : มายาการความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม. ใน ชัยวัฒน์ สถาอานันท์. (บก.). **ความรุนแรงซ่อน/หาสังคมไทย**. กรุงเทพฯ : มติชน.
- [4] ประยงค์ อินนุพัฒน์. (29 กันยายน 2558). ผู้อำนวยการโรงเรียนที่ปราชญ์พิทยา. สัมภาษณ์.
- [5] Taba Hilda. (1962). **Curriculum Development : Theory and Practice**. New York : Harcourt Braca and World.
- [6] ราชกิจจานุเบกษา. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- [7] อรทัย กักพล. (2552). **คู่มือ คู่มือ การมีส่วนร่วมของประชาชน สำหรับนักบริหารท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ : จริยสุนิทางค์ การพิมพ์.
- [8] เอนก เหล่าธรรมทัศน์. (2554). **แปรถิ่น เปลี่ยนฐาน : สร้างการปกครองท้องถิ่นให้เป็นรากฐานของ ประชาธิปไตย**. กรุงเทพฯ : อักษรสัมพันธ์.
- [9] โรงเรียนที่ปราชญ์พิทยา. (2558). **คู่มือนักเรียนและผู้ปกครอง โรงเรียนที่ปราชญ์พิทยา อำเภอเกาะสมุยจังหวัดสุราษฎร์ธานี**. สุราษฎร์ธานี : สุวรรณอักษร.
- [10] สุเทพ ยอดยิ่ง. (2549). **พัฒนากระบวนการการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลตำบล เกาะสมุยในเขตชุมชนแม่น้ำ อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- [11] พงศ์สถิตย์ คำมูล. (2552). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำบริการสาธารณะของเทศบาลเมืองเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- [12] ศศิพร ภัทรพงศ์ดีลก. (2555). **พัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี**. ภาคนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

- [13] เอกวิทย์ มณีธร. (2553, พฤษภาคม - สิงหาคม). “ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนิสิต นักศึกษาของมหาวิทยาลัยในพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก”, **วารสารการเมือง การบริหารและกฎหมาย**. 2(2), 73-98.
- [14] สมนึก กุลมณี. (2553, ตุลาคม-ธันวาคม). “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน”, **วารสารศูนย์การเรียนรู้การเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่ 3**. 2(8), 13-18.
- [15] ไพศาล วรคำ. (2555). การวิจัยทางการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 5). มหาสารคาม : ตักสิลาการพิมพ์.
- [16] อรรถพล พลวัฒน์. (2559). หลักสูตรสถานศึกษาเรื่อง การปกครองท้องถิ่นไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6. สุราษฎร์ธานี : โรงเรียนที่ปราชญ์พิทยา.
- [17] คณะรัฐมนตรี, สำนักเลขาธิการ. (2557). คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชานายกรัฐมนตรีแถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ **วันศุกร์ที่ 12 กันยายน 2557**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- [18] ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2557). การพัฒนาหลักสูตร ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : วิพริณฑ์.
- [19] ฆนัท ธาตุทอง. (2552). การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์.
- [20] นภา อินทุตม. (2554 : 35). การสร้างชุดกิจกรรมเพื่อเตรียมความพร้อมทางด้านคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาล 3 โดยใช้ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- [21] สายรุ่ง มีลาณ. (2533). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้ วิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การสอนตามรูปแบบเพื่อให้เกิดมโนคติของบรูเนอร์กับการ สอนตามปกติ. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- [22] วิรัชญา ทรงจอหอ. (2555). การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม หน่วยการเรียนรู้ ลำจักษ์ราชคูบ้าน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนรัฐการุณวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา หลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- [23] จินดาพร สีสถาน. (2554). การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเรื่อง สืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยการ นวดแผนไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนมัธยมวานรนิวาส สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23. ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา หลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- [24] จิรภา อัมฤตานนท์. (2554). การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย หน่วยการเรียนรู้วรรณกรรมท้องถิ่น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. ปริญญา การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.